

Ochrana soukromí ve světle judikatury Evropského soudu pro lidská práva

Eva Fialová*

I. Úvod

V roce 2010 oslavila Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) 60 let od svého uzavření. Na jejím základě vznikl Evropský soud pro lidská práva (dále jen „Soud“ nebo „ESLP“) se sídlem ve Štrasburku. Jen málokterá instituce ovlivnila vývoj v chápání lidských práv a svobod jako právě tento tribunál. Nejinak tomu je i s právem na ochranu soukromí.

Cílem tohoto článku není výčet všech judikátů a principů, jenž Soud za 51 let své existence vynesl.¹ V tomto článku budou představeny nejdůležitější rozsudky, které změny evropské vnímání práva na soukromí.

Nejprve stručně vymežíme pojem soukromí, poté se budeme věnovat právu na soukromí tak, jak je zakotveno v článku 8 Úmluvy a jak jej pojímá Soud obecně. Nakonec představíme judikaturu Soudu v oblastech, jež jsou více či méně tradičně vnímány jako součást soukromého života člověka.

* Mgr. Eva Fialová, LL. M., Ústav práva a technologií Právnické fakulty Masarykovy univerzity, Brno.

¹ Evropský soud pro lidská práva byl ustaven až v roce 1959.

II. Soukromí

Přestože je soukromí chráněno mezinárodním² i českým právem³, není pojem soukromí právně definován. Teoretických definic soukromí však existuje mnoho. První, kdo se zabýval právem na ochranu soukromí, byl Samuel D. Warren a Louis Brandeis ve svém již legendárním článku Právo na soukromí uveřejněném v *Harvard Law Review* roku 1890. Právo na soukromí je bylo podle těchto autorů „*právo na to být ponechán o samotě (right to be let alone)*“.⁴

S nástupem technologií v šedesátých letech 20. stol. vymezil Alan Westin ve svém díle *Soukromí a svoboda soukromí jako „nárok jednotlivců, skupin a institucí, aby určily, kde, jak a v jakém rozsahu budou informace o nich sdělovány ostatním“*.⁵ Touto definicí ovšem

² Čl. 17 Mezinárodního paktu o lidských právech a základních svobodách.

³ Čl. 7 a 10 Listiny základních práv a svobod, § 11 OZ.

⁴ WARREN, S.D. a L.D. BRANEIS. *The Right to Privacy. The Harvard Law Review* [online]. 1890, roč. 4, č. 5. [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: http://groups.csail.mit.edu/mac/classes/6.805/articles/privacy/Privacy_brand_warr2.html.

⁵ “[T]he claim of individuals, groups and institutions to determine for themselves, when, how, and to what extent information about them is communicated to others” WESTIN,

Westin postihl pouze jeden druh soukromí, a sice soukromí informační. Kromě informačního soukromí rozlišujeme ještě soukromí relační neboli vztahové, které zahrnuje rodinný život a příbuzenské a přátelské vztahy, a komunikační soukromí, tj. obsah komunikace a údaje o této komunikaci.⁶

Soukromí není hodnotou pouze samo o sobě, ale je rovněž nezbytné k zachování dalších pro člověka nezbytných hodnot, jako je osobní autonomie, nerušená komunikace s jinými, emoční uvolnění, možnost koncentrace⁷ a svoboda jednání.⁸

Osobní autonomie implikuje absenci kontroly nad člověkem. S osobní autonomií souvisí i emoční uvolnění, jež umožňuje člověku oprostít se od nejrůznějších rolí, v nichž nemůže naplno vyjádřit svá mínění a pocity. Soukromí dává člověku prostor pro koncentraci, při níž si nejlépe uspořádá své myšlenky a argumenty.

Soukromí je také předpokladem k uplatňování a rozvíjení jiných práv a svobod, např. svobody projevu (např. anonymní vyjádření názoru na internetu), či práva svobodně projevovat náboženství nebo víru. Soukromí dále vymezuje hranice zásahu veřejné moci v právním státě (např. pravidla, za kterých může policie provést domovní prohlídku nebo odposlouchávat telefonní hovory).

Právo na ochranu soukromí není však absolutním právem. Toto právo musí být v konkrétním případě posuzováno ve vztahu k jiným právům a zájmům jednotlivců nebo společnosti. Typickým příkladem je právo na informace, ochrana bezpečnosti a veřejného pořádku, nebo již zmiňovaná svoboda projevu.

III. Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod uzavřená v roce 1950 je jednou z úmluv Rady Evropy. Úmluva, kterou ratifikovalo všech 47 členů Rady Evropy, hlásící se k tradici Všeobecné deklarace lidských práv, zakotvuje celou řadu základních práv a svobod, jakým jsou právo na život, náboženská

Alan F. *Freedom and Privacy*. Londen: The Bodley Head, 1967, s. 7. ISBN 9780370013251.

⁶ Např. WAGNEROVÁ, Eliška. Právo na soukromí: kde má být svoboda, tam musí být soukromí. In: ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Právo na soukromí*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2011, s. 54–59. ISBN 9788021054493.

⁷ WESTIN, Alan F. *Freedom and Privacy*. Londen: The Bodley Head, 1967, s. 31. ISBN 9780370013251.

⁸ NIEUWENHUIS, Aernout J. *Tussen privacy en persoonslijksheidsrecht* (Mezi soukromím a právem na ochranu osobnosti). Nijmegen: Ars Aequi Libri, 2001, s. 40. ISBN 9789069164281.

svoboda, svoboda projevu, svoboda shromažďování, právo na spravedlivý proces či právo na soukromí.

Článek 17 Úmluvy obsahuje důležité výkladové pravidlo proti zneužívání přiznaných práv. Podle tohoto ustanovení nemůže být nic v Úmluvě vykládáno tak, jako by dávalo státu, skupině nebo jednotlivci jakékoli právo vyvíjet činnost nebo dopouštět se činů zaměřených na zničení kteréhokoli z přiznaných práv a svobod nebo na omezování těchto práv a svobod ve větším rozsahu, než to Úmluva stanoví.

K zajištění plnění závazků ze smlouvy byl zřízen Evropský soud pro lidská práva se sídlem ve Štrasburku. Soud projednává individuální stížnosti osob, resp. skupin osob, jež se domnívají, že jejich práva zaručená Úmluvou byla smluvní stranou porušena. Individuální stížnost může tedy směřovat pouze proti státu, a to pouze tehdy, pokud byly vyčerpány všechny vnitrostátní opravné prostředky.

Právo na soukromí podle Úmluvy

Právo na respektování rodinného a soukromého života je zakotveno v čl. 8 Úmluvy:

1. Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.
2. Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.

Čl. 8 je neobsahuje definici soukromí. Je tak na Soudu, aby o tom, co je součástí práva na soukromí, rozhodl. Soud ovšem, jak uvedl v případě *Niemietz proti Německu*, nepovažuje za možné a nutné pokoušet se o vyčerpávající definici pojmu „soukromý život“.⁹

Určitým vodítkem při rozhodování může být Rezoluce Rady Evropy 428 (1970) o masových komunikačních médiích a lidských právech. Právo na soukromí spočívá podle této Rezoluce „převážně v právu žít svůj život s minimálními zásahy. Jedná se o soukromý, rodinný a domácí život, fyzickou a mravní integritu, čest a pověst, uvedení do falešného světla, odhalení nemístných a znevažujících skutečností, neoprávněného zveřejnění soukromých fotografií, ochranu proti zneužití soukromých sdělení, ochranu proti zveřejnění poskytnutých nebo přijatých důvěrných informací. Ti, kdo svým jednáním podnítili odhalení skutečností ze soukromí, na něž si následně stěžují, se nemůžou dovolávat práva na soukromí.“¹⁰

⁹ Rozsudek ESLP 16. prosince 1992, č.13710/88 (*Niemietz v. Německo*).

¹⁰ „The right to privacy consists essentially in the right to live one's own life with a minimum of interference. It concerns

Vertikální účinky Úmluvy a pozitivní povinnosti státu

Úmluva umožňuje jednotlivcům a skupinám dovo-
lávat se porušení svého práva na soukromí ze strany
smluvního státu. V takovém případě hovoříme o verti-
kálním účinku Úmluvy.

Stát má především povinnost respektovat soukromí
jednotlivce a zdržet se jakýchkoliv zásahů do něho s vý-
jimkou případů uvedených ve druhém odstavci. Existují
však i rozsudky, v nichž Soud judikoval povinnost přij-
mout opatření na ochranu soukromého života jednotliv-
ce, tzn., rozhodl o pozitivní povinnosti státu. Podle
Soudu je předmětem čl. 8 především ochrana jednotliv-
ce před zásahem státních orgánů. S tímto primárně
negativním závazkem mohou být spojeny i pozitivní
povinnosti zabezpečující skutečný respekt k soukromé-
mu nebo rodinnému životu. Tyto povinnosti mohou
zahrnovat přijetí opatření k zajištění respektu k soukro-
mému životu v oblasti vzájemných vztahů jednotlivců
(např. *Gaskin proti Velké Británii*¹¹) či zajištění efektiv-
ní ochrany mladistvých před zneužíváním (*X. a Y. proti
Nizozemí*¹²).

Rozumné očekávání soukromí

Koncept rozumného očekávání soukromí (*reasonable expectation of privacy*) vyjadřuje, zda a do jaké
míry se dotčená osoba na své soukromí mohla v kon-
krétní situaci spoléhat. Rozumné očekávání soukromí
v sobě zahrnuje dvě kritéria. Prvním z nich je subjektiv-
ní kritérium, které vyjadřuje aktuální očekávání soukro-
mí v určité situaci. Druhým, objektivním kritériem, je
posouzení, zda společnost uznává toto očekávání jako
přiměřené. Tento test byl zaveden rozsudkem Nejvyšší-
šího soudu Spojených států *Katz v. US*.¹³ I když Soud
výslovně daná kritéria nezmiňuje, koncept rozumného
očekávání soukromí nebo též legitimního očekávání
(*legitimate expectation*) při své rozhodování uplatňuje.
Rozumné očekávání soukromí má podle soudu zaměst-
nanec na pracovišti ohledně svých soukromých hovorů,
pokud mu nebylo předem řečeno, že je jeho telefon

private, family and home life, physical and moral integrity, honour and reputation, avoidance of being placed in a false light, non-revelation of irrelevant and embarrassing facts, unauthorised publication of private photographs, protection against misuse of private communications, protection from disclosure of information given or received by the individual confidentially. Those who, by their own actions, have encouraged indiscreet revelations, about which they complain later on, cannot avail themselves of the right to privacy."

¹¹ Rozsudek ESLP 7. června 1989, č. 10454/83 (*Gaskin proti Velké Británii*).

¹² Rozsudek ESLP 26. března 1985, č. 8978/80 (*X. a Y. proti Nizozemí*).

¹³ Rozsudek Nejvyššího soudu Spojených států ze dne 18. prosince 1967, *Katz v. US* 389 U.S. 347 (1967).

odposloucháván (*Halford proti Velké Británii*¹⁴, *Cop-
land proti Velké Británii*¹⁵), rozumné očekávání má
i podezřelý ve výslechové místnosti, jestliže nebyl upo-
zorněn na snímání výslechu na kameru a následného
použití záznamů u soudu (*Perry proti Velké Británii*¹⁶).
Legitimní očekávání má i osoba veřejně známá (*Von
Hannover proti Německu*¹⁷).

Test porušení čl. 8

K určení, zda došlo k porušení čl. 8 Úmluvy, pou-
žívá Soud test skládající se ze čtyř otázek, které si na
základě tohoto článku pokládá:

1. Došlo k porušení práva?

Soud zkoumá, zda došlo k porušení práva na sou-
kromí podle čl. 8 Úmluvy.

2. Je omezení práva v souladu se zákonem?

Dále soud zkoumá, zda k omezení práva na sou-
kromí došlo na základě zákona nebo v souladu se záko-
nem, např. soudním rozhodnutím.

3. Spočívá omezení práva v důvodech vymezených v druhém odstavci?

Omezení práva na soukromí musí mít legitimní cíl
(*legitimate aim*). Co je legitimním cílem stanoví Úmlu-
va ve druhém odstavci čl. 8. K omezení práva může
dojít pouze zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečí-
nosti, hospodářského blahobytu země, předcházení
nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky
nebo ochrany práv a svobod jiných.

4. Je toto omezení v demokratické společnosti nezbytné?

Soud se při svých úvahách nespokojí pouze se zjiš-
těním, že omezení práva na soukromí mělo legitimní
cíle. Omezení musí být navíc v demokratické společnosti
nezbytné, tzn., existuje naléhavá společenská potřeba
(*pressing social need*) pro toto omezení a zásah do
práva na soukromí musí být proporcionální k cíli, jenž
má být dosažen.

Při posuzování, zda je omezení práva na soukromí
v demokratické společnosti nezbytné, zkoumá Soud
v konkrétním případě prostor pro uvážení (*margin of
appreciation*) veřejných orgánů smluvního státu. Pro-

¹⁴ Rozsudek ESLP ze dne 27. května 1997, č. 20605/92 (*Halford proti Velké Británii*).

¹⁵ Rozsudek ESLP ze dne 3. dubna 2007, č. 62617/00 (*Copland proti Velké Británii*).

¹⁶ Rozsudek ESLP ze dne 17. července 2003, č. 63737/00 (*Perry proti Velké Británii*).

¹⁷ Rozsudek ESLP ze dne 24. června 2004, č. 59320/00 (*Von Hannover proti Německu*).

stor pro uvážení se liší podle práva, které bylo omezeno, podle důvodů pro omezení i podle konkrétní situace v projednávané kauze.¹⁸

IV. Sféry soukromí

Poněvadž je koncept soukromí těžko uchopitelný, a tedy i vymežitelný, nelze o něm v soudní praxi rozhodovat abstraktně. Soukromí nebo také soukromý život se skládá z určitých dimenzí či sfér. Soukromí jednotlivce poškozují právě narušení některé ze sfér, jež jsou vnímány jako soukromé. V tomto článku se budeme zabývat základnímu sférami soukromého života, o nichž Soud rozhoduje.^{19 20}

Rodinný život

Rodinný život je jedním ze základních oblastí soukromí. Soud nerozlišuje mezi formální a neformální rodinou, resp. mezi rodinou, jež tvoří sezdaný manželský pár s dětmi, ale např. i matka a její nemanželské dítě (*Marckx proti Belgii*²¹). Z tohoto judikátu se dá odvodit právo na udržování vztahu otce a jeho dítěte. Pokud spolu rodiče nežijí, realizuje se toho právo ve formě styků rodiče s dítětem. Právo rodiče na styk s dítětem však nemůže být proti vůli dítěte. Vynucený kontakt s rodičem by porušoval právo na respektování soukromého života dítěte (*Patera proti České republice*²²). Pokud však má otec opravdový zájem na styku s dítětem, na jeho výchově a vzdělávání, spadá vztah otce a dítěte pod pojem rodinného života, i když spolu tyto lidé nežijí v jedné domácnosti (*Berrehab proti Nizozemí*²³).

S rodinným životem úzce souvisí i právo poznání svého původu. Stát má povinnost umožnit žadateli nahlédnout do záznamů o svém narození a náhradní péči (*Gaskin*), jakož do záznamů dokumentující poměry v rodině (*M.G. proti Velké Británii*²⁴).

¹⁸ NIEUWENHUIS Aernout J. *Tussen privacy en persoonskheidsrecht* (Mezi soukromím a právem na ochranu osobnosti). Nijmegen: Ars Aequi Libri, 2001, s. 116. ISBN 9789069164281.

¹⁹ De BOER, J., M. de LANGEN a A. H. J. SWART *Artikel 8 EVRM* (Článek 8 EÚLP), Zwolle: W. E. J. Tjeenk Willink, 1990, s. 2851. ISBN 9027131589.

²⁰ Klíčová slova databáze ESLP HUDOC [online], Dostupné z: <http://www.echr.coe.int/ECHR/EN/hudoc>.

²¹ Rozsudek ESLP ze dne 13. června 1979, č. 6833/74 (*Marckx proti Belgii*).

²² Rozsudek ESLP ze dne 26. dubna 2007, č. 25326/03 (*Patera proti České republice*).

²³ Rozsudek ESLP ze dne 21. června 1988, č. 10730/84 (*Berrehab proti Nizozemí*).

²⁴ Rozsudek ESLP ze dne 24. září 2002, č. 39393/98 (*M.G. proti Velké Británii*).

Právo na život v dobrém životním prostředí

Znečištění životního prostředí může ovlivnit pohodu (*well-being*) člověka a zabránit mu v užívání svého domova takovým způsobem, že má vliv i na soukromý a rodinný život (*López Ostra proti Španělsku*²⁵). Aby měl jednotlivec možnost posoudit, zda a do jaké míry je životní prostředí v jeho okolí znečištěno, musí mít o negativních vlivech na životní prostředí relevantní informace. Neposkytnutím těchto informací se stáť dopouští porušení čl. 8 Úmluvy (*Guerra proti Itálii*²⁶).

Nejen znečištění životního prostředí může ovlivnit soukromý život člověka. Rovněž hlukové znečištění může narušit soukromý život. V případech *Powell and Rayner proti Velké Británii*²⁷ a *Hatton proti Velké Británii*²⁸ spatřovali stěžovatelé bydlící poblíž letiště narušení svého soukromého života nadměrným hlukem pocházejícím z letiště Heathrow. I když Soud uznal, že soukromí stěžovatelů bylo hlukem narušeno, rozhodl, že stát má prostor pro uvážení ve věcech sociálních a v technické sféře. Letiště navíc slouží ekonomickým zájmům země.

Ve výše uvedených případech Soud uvedl, že i když čl. 8 znečištění životního prostředí explicitně nezmiňuje, patří právo žít v neznečištěném prostředí do rámce ochrany tohoto článku. Soud zároveň svou rozhodovací činností uznal vedle soukromí relačního, komunikačního a informačního další dimenzi soukromí, a sice nepřítomnost rušivých vlivů.

Vedle znečištění životního prostředí si lze představit i jiné rušivé vlivy, jež mohou být v budoucnu zapříčiněny masivním využitím stále „chytřejších“ technologií. Jako příklad lze uvést nadměrné obtěžování nevyžádanou reklamou nebo sledování chování zákazníků v obchodech pomocí jejich zákaznických karet, na základě kterého jim budou nabízeny výrobky přímo v prodejně.

Obydlí

V souvislosti s obydlím se Soud zabýval hlavně otázkou oddělení prostoru určeného k práci a prostoru sloužícího k bydlení. V již zmiňovaném judikátu *Niemietz proti Německu*, bylo porušení čl. 8 spatřováno v policejní prohlídce advokátní kanceláře, kde mohou být uloženy důvěrné dokumenty, bez jasného a určitého příkazu. Podle Soudu nelze zvláště u svobodných profesí, v jejichž rámci je pracovní činnost často vyková-

²⁵ Rozsudek ESLP ze dne 9. prosince 1994, č. 16789/90 (*López Ostra proti Španělsku*).

²⁶ Rozsudek ESLP ze dne 19. února 1998, č. 14967/89 (*Guerra and others proti Itálii*).

²⁷ Rozsudek ESLP ze dne 21. února 1990, č. 9310/81 (*Powell and Rayner proti Velké Británii*).

²⁸ Rozsudek ESLP ze dne 8. července 2003, č. 36022/97 (*Hatton and others proti Velké Británii*).

vána v místě bydliště, jasně rozdělit soukromé a pracovní aktivity. Ne pokaždé, když je prohledán prostor sloužící k práci i k bydlení, je čl. 8 porušen. V případě *Chappell proti Velké Británii*²⁹ byla prohledána půjčovna videokazet, jež byla provozována v bydlíšti pana Chappella. Soud však v tomto případě shledal příkaz jako dostatečně konkrétní a odůvodněný.

Problémem mnoha evropských měst jsou kočující Romové, kteří si na kraji obcí staví provizorní tábory z karavanů. Judikatura týkající se kočujících Romů doznala na přelomu tisíciletí určitého vývoje směrem k uznání tradičního způsobu života jako součásti soukromého života. V případě *Buckley proti Velké Británii*³⁰ z roku 1996 stěžovatelka napadala kriminalizaci nedovoleného stanování, které podle ní zasahovalo do tradičního života Romů, a tím narušovalo jejich soukromý život. Soud rozhodl, že stát má v oblasti územního plánování široký prostor pro uvážení a že při přijímání legislativy jistě zvažuje, zda konkrétní právní předpis nenarušuje soukromý život.

V dalších letech Soud uznal, že kočování je tradičním způsobem života národnostní menšiny, a jako takové je třeba možnost stanování Romů chránit jako právo na soukromý život podle čl. 8 (např. *Beard proti Velké Británii*³¹, *Chapman proti Velké Británii*³²). Soud rovněž odkazuje na Úmluvu o ochraně národnostních menšin, v níž se smluvní strany shodly na podpoře tradičního způsobu života národnostních menšin. Z tohoto důvodu Soud již neuznává široký prostor pro uvážení státu. Ve výše uvedených případech ovšem Soud neshledal odmítnutí vystavit povolení ke stanování jako porušení čl. 8 Úmluvy, jelikož byla konkrétní lokalita prozkoumána inspektorem shledána jako nevhodná.

Sexualita a gender

Sexualita patří do nejintimnější sféry soukromého života. I do této sféry má stát tendenci zasahovat. V případě *Dudgeon proti Velké Británii*³³ shledal Soud zákaz dobrovolných homosexuálních praktik mezi dospělými v Severním Irsku za neslučitelný s respektem k soukromému životu. Soud neshledal, že by byl zákaz oprávněný z důvodu ochrany veřejné morálky.

Mnoho kontroverzí naopak nevyvolá zásah státních orgánů, pokud se jedna strana účastní sexuálních praktik nedobrovolně. Avšak i přestože se dospělí lidé

účastní sexuálních praktik dobrovolně, může být zásah policie oprávněný. V případě *Laskey, Jaggard and Brown proti Velké Británii*³⁴ byli stěžovatelé odsouzeni k odnětí svobody za dobrovolné provádění SM praktik, které si natáčeli na video k soukromému užití. I když byly praktiky dobrovolné a nikdo z účastněných neutrpěl zranění, které by vyžadovalo lékařské ošetření, rozhodl Soud, že v uvedeném případě měl stát legitimní zájem na ochraně zdraví a na udržení veřejného pořádku, jenž v sobě zahrnuje i předcházení trestným činům (konkrétně ublížení na zdraví).

Stejně jako se mění názory společnosti na minoritní sexuální orientaci, mění se i postoje Soudu k otázkám, které se sexualitou a genderem souvisí. V případě *Rees proti Velké Británii*³⁵, v němž se jednalo o změnu pohlaví v britském registru narození, byl Soud toho názoru, že je na národní legislativě, aby upravila záležitosti spojené se změnou pohlaví. O 16 let později v případě *Christine Goodwin proti Velké Británii*³⁶ Soud uznal změnu společenského postoje k lidem, kteří podstoupili změnu pohlaví, a zároveň zdůraznil nutnost flexibilního výkladu Úmluvy. Stát již v současnosti nemá podle Soudu v podobných případech prostor pro uvážení.

Korespondence

Za korespondenci nepovažuje Soud pouze klasické dopisy, nýbrž i telefonní hovory (např. *Amann proti Švýcarsku*³⁷), e-mailů a osobní internetovou komunikaci (např. *Copland proti Velké Británii*).

Monitorování a odposlouchávání komunikace představuje narušení soukromého života. Soud podle konkrétních okolností zjišťuje, zda došlo k porušení čl. 8 Úmluvy. V případě *Huvig proti Francii*³⁸ Soud dospěl k závěru, že právo Francouzské republiky nedává dostatečné záruky při používání odposlechlů (zákon neomezoval lhůtu pro nasazení odposlechlů, chyběla povinnost vést záznamy o odposleších, apd.). Přestože se v praxi výše zmíněná opatření přijímala, chybělo jejich zákonné zakotvení. Francouzský zákon nebyl podle Soudu dostatečně předvídatelný (*foreseeable*). Nepředvídatelné a nejasné bylo i britské právo v případě *Ma-*

²⁹ Rozsudek ESLP ze dne 30. března 1989, č. 10461/83 (*Chappell proti Velké Británii*).

³⁰ Rozsudek ESLP ze dne 25. září 1996, č. 20348/92 (*Buckley proti Velké Británii*).

³¹ Rozsudek ESLP ze dne 18. ledna 2001, č. 24882/94 (*Beard proti Velké Británii*).

³² Rozsudek ESLP ze dne 18. ledna 2001, č. 27238/95 (*Chapman proti Velké Británii*).

³³ Rozsudek ESLP ze dne 20. října 1981, č. 7525/76 (*Dudgeon proti Velké Británii*).

³⁴ Rozsudek ESLP ze dne 19. února 1997, č. 21627/93, 21826/93, 21974/93 (*Laskey, Jaggard and Brown proti Velké Británii*).

³⁵ Rozsudek ESLP ze dne 17. října 1986, č. 9532/81 (*Rees proti Velké Británii*).

³⁶ Rozsudek ESLP ze dne 11. července, č. 28975/95 (*Christine Goodwin proti Velké Británii*).

³⁷ Rozsudek ESLP ze dne 16. února 2000, č. 27798/95 (*Amann proti Švýcarsku*).

³⁸ Rozsudek ESLP ze dne 24. dubna 1990, č. 11105/84 (*Huvig proti Francii*).

lone proti Velké Británii.³⁹ Podle Soudu to ale neznamená, že by byla vyžadována taková zákonná úprava, že by jednotlivec mohl předvídat, kdy bude odposloucháván. Musí však ze zákona mít možnost vědět, za jakých okolností je policie oprávněna odposlech provést.

I v případě, že je zákon dostatečně jasný a předvídatelný, musí mít odposlech legitimní cíl a musí být nezbytný v demokratické společnosti. Jedině taková právní úprava splňuje požadavek orgánů veřejné moci na ochranu bezpečnosti a veřejného pořádku, a zároveň poskytuje dostatečné záruky proti zneužití odposlechu (*Klass proti Německu*⁴⁰).

Osobní údaje

Osobními údaji jsou informace o jednotlivci a jeho životě. Zpracovávání údajů je způsobilé toto soukromí narušit. Stát musí osobní údaje řádně zabezpečit, aby k nim neměly přístup neoprávněné osoby a aby nedocházelo k únikům informací. Neučiní-li tak, zvláště jedná-li se o citlivé údaje, je odpovědný za porušení čl. 8 Úmluvy. V případě *Z. proti Finsku*⁴¹ byly údaje o nauce virem HIV manželky obviněného součástí trestního spisu. Během trestního řízení byly tyto skutečnosti projednávány a následně zveřejněny v denním tisku. Rovněž v případě *I. proti Finsku*⁴² došlo k porušení čl. 8 neoprávněným přístupem do zdravotní dokumentace stěžovatelky, která byla nakažena virem HIV. Stát podle Soudu neodškodnil poškozenou za dokumentaci vedenou ve veřejné nemocnici v rozporu se zákonem o osobních záznamech.

Pokud údaje o jednotlivci shromažďuje stát, např. jeho tajné služby, má povinnost prokázat legitimní zájem na ochraně národní bezpečnosti. Stejně jako v případě odposlechu musí ovšem existovat dostatečné záruky proti zneužití (*Leander proti Švédsku*⁴³). Vytvoření záznamů o jednotlivci na základě informací z odposlechu a dalších údajů shromážděných státními orgány musí mít oporu v zákonném ustanovení (*Amann proti Švýcarsku*).

Stát má podle Soudu pozitivní povinnost poskytnout údaje o původu jednotlivce, za předpokladu že tyto údaje zpracovává (*Gaskin proti Velké Británii*), či zajistit, aby údaje byly získány od jiných osob. V případě

*Jaggi proti Švýcarsku*⁴⁴ se jednalo o DNA zemřelého člověka, pravděpodobně otce stěžovatele, kterou příbuzní muže odmítli poskytnout. Podle Soudu nemůže argument odvolávající se na zachování právní jistoty převážet nad požadavkem člověka zjistit svůj původ.

V. Závěr

Je nesporné, že judikatura Evropského soudu pro lidská práva dala právu na soukromí pevnější obrysy, přestože Soud sám uznal, že není možné ani žádoucí stanovit závaznou definici soukromí. Definici soukromí by si ostatně Soud omezil možností Úmluvu vykládat flexibilně podle změn ve vnímání některých aspektů soukromého života společností.

Přestože primární povinností smluvního státu Úmluvy bylo soukromí jednotlivce nerušit, Soud uznal, že stát nemůže být pouze pasivním přihlížejícím. Stát je odpovědný i za to, že došlo k úniku informací ze soukromého života člověka v důsledku špatné legislativy či praxe, nebo naopak, že některé skutečnosti ze soukromého života odmítl sdělit.

Ne vždy, dojde-li k zásahu do soukromého života jednotlivce, poruší stát článek 8 Úmluvy. Úmluva dává za určitých okolností státu možnost, aby svůj zásah do práva na soukromí ospravedlnil. Ospravedlnitelné omezení soukromí musí být stanoveno zákonem, nebo na základě zákona, musí existovat jeden z důvodů Úmluvou předpokládaných a omezení musí být nezbytné v demokratické společnosti. V některých případech, zejména v těch oblastech, v nichž neexistuje jednotný přístup ve všech smluvních státech, přiznává Soud státu prostor pro uvážení. Ze zkoumané judikatury ale vyplývá, že se v některých otázkách prostor pro uvážení zužuje. Jedná se zvláště o právo na ochranu soukromého života národnostních a sexuálních menšin.

Další tendence, zřejmá z analyzované judikatury, je rozšiřování sféry soukromého života chráněného čl. 8 Úmluvy. S rozvojem nových technologií stoupá hrozba zásahů do soukromí ze strany soukromých subjektů. Předpokládáme, že státy budou častěji shledávány odpovědnými na porušení pozitivní povinnosti spočívající v opomenutí ochránit soukromí jednotlivce před těmito zásahy. Ve svém důsledku by tento trend mohl znamenat změnu předmětné legislativy.

³⁹ Rozsudek ESLP ze dne 2. srpna 1984, č. 8691/79 (*Malone proti Velké Británii*).

⁴⁰ Rozsudek ESLP ze dne 6. září 1978, č. 5029/71 (*Klass and others proti Německu*).

⁴¹ Rozsudek ESLP ze dne 25. února 1997, č. 22009/93 (*Z. proti Finsku*).

⁴² Rozsudek ESLP ze dne 17. července 2008, č. 20511/03 (*I. proti Finsku*).

⁴³ Rozsudek ESLP ze dne 26. března 1997, č. 9284/81 (*Leander proti Švédsku*).

⁴⁴ Rozsudek ESLP ze dne 13. července 2006, č. 58757/00 (*Jaggi proti Švýcarsku*).

Summary

The European Court of Human Rights (hereafter: the Court) plays an indispensable role in interpretation of the European Convention of Human Rights. Art. 8 of the Convention protects right to respect everyone's private and family life, home and correspondence. While assessing whether the article 8 has been breached, use the Court a four-step test: whether the individual's privacy has been infringed, whether the infringement was in accordance with the law, whether the infringement is justified by reasons provided by the second paragraph of art. 8 and whether the infringement is necessary in the democratic society. In some cases, especially in issues where there does not exist a uniform approach in all member states of the Convention, the Court awards the states broader margin of appreciation.

Since privacy is not an easy definable term, the Court does not attempt to adjudicate about privacy as such, but is rather focused on unique dimensions of the private life. The decisions of the Court refer in particular to family life, right to live in unpolluted environment, domicile, sexual life and gender, correspondence and personal data. The Court adjudicated for instance that a family where parents are married is equal to an unmarried couple and its children; the privacy of correspondence relates to communication on a workplace as well as to emails; a breach of the right on privacy is to penalize a voluntary sexual intercourse of homosexual couples or that pollution interfere with the private life of an individual.